

Uuraisten kunnan

KOTOUTTAMISOHJELMA 2022–2025

Peruspalvelulautakunta 06.10.2022 § 76
Kunnanhallitus xx.xx.2022
Kunnanvaltuusto xx.xx.2022

Sisällys

1. Johdanto.....	2
2. Etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen.....	4
3. Maahanmuuttajat Uraisilla.....	4
4. Uuraisten kansainvälistymisen ja maahanmuuttostrategian keskeiset asiat.....	4
4.1 Työperusteinen maahanmuutto Uraisilla.....	4
4.2 Kotouttamisohjelman tavoitteet Uraisilla.....	5
5. Maahanmuuttajien alkukartoitus ja -ohjaus sekä henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen. .	5
6. Suomen kielen koulutuksen järjestäminen.....	6
7. Palvelut.....	6
7.1. Oleskeluluvat ja rekisteröityminen maistraattiin.....	6
7.2 TE-toimiston palvelut.....	7
7.3 Kelan palvelut.....	8
7.4 Sosiaalipalvelut.....	9
7.5 Terveyspalvelut.....	9
7.6 Varhaiskasvatus ja päivähoitopalvelut.....	10
7.7 Koulutuspalvelut.....	10
7.8 Seurakunnan palvelut.....	12
7.9 Asuminen.....	12
7.10 Tulkkipalvelut.....	13
8. Vapaa-ajan palvelut.....	13
8.1 Liikunta- ja nuorisopalvelut.....	13
8.2 Kirjasto.....	13
8.3 Yhdistystoiminta.....	14
9. Tiedottaminen.....	14
10. Kunnassa asuvien maahanmuuttajien rooli kotoutumisessa.....	15
11. Kotouttamistyöryhmän edustajat.....	15
12. Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys.....	15

1. Johdanto

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta astui voimaan 1.5.1999 ja velvoitti kunnan laatimaan maahanmuuttajien kotouttamisohjelman yhdessä TE-toimiston ja muiden viranomaisten kanssa. Uuraisten kunnan ensimmäinen kotouttamisohjelma valmistui yli kymmenen vuotta sitten ja se hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 20.3.2000 §79. Kotouttamiseen liittyvän lainsäädännön uudistumisen myötä (1.3.2002 ja 2.1.2006) kotouttaminen kehittyi ja muuttui aktiiviseksi viranomaisyhteistyöksi ja sitä on päivitetty viranhaltijatyonä. Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) velvoittaa, että kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kunnassa kotouttamisohjelma. Kotouttamisohjelmaa on päivitettävä vähintään kerran neljässä vuodessa ja kotouttamisohjelman päivittäminen onkin jälleen ajankohtaista.

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tuli voimaan 1.9.2011. Lain tarkoituksena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnanvapautta. Uuden lain lähtökohtana on ollut vastata maahanmuutossa viimeisen 20 vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Aiemman lain lähtökohtana olivat maahanmuuttajat, jotka saapuivat Suomeen pakolaisina tai paluumuuttajina. Kotouttamispalveluja suunnattiin entisen lain aikaan lähinnä työttömille maahanmuuttajataustaisille henkilöille. Nykyisen lain mukaan kaikki Suomeen muuttavat henkilöt saavat perustietoa yhteiskunnasta ja ohjausta palveluista saadessaan oleskeluluvan tai rekisteröidessään oleskeluoikeutensa. Kuntien maahanmuuttotyön osalta tämä tarkoittaa, että kunnilla on velvollisuus huomioida kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt ja täten kaikkien maahan asettuvien kotoutumista tulee edistää. Kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten vastuulla on edistää alueellaan kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Kotoutumisen kaksisuuntaisuutta on edistettävä, mikä edellyttää kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutusta. Eryteisesti alkuvaiheen ohjausta on parannettava. Laissa säädetään kotoutumisen alkuvaiheen palveluista, kuten kaikille annettavasta perustiedosta ja ohjauksesta. Maahanmuuttajan on tärkeää saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, maahanmuuttajan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä tietoa kotoutumista edistävästä palveluista. Maahan tulon alkuvaiheessa on tärkeää saada tietoa myös kielikoulutuksesta ja työhausta. Laissa kiinnitetään huomiota myös haavoittuvien ryhmien syrjäytymisen ehkäisemiseen. Haavoittuviin ryhmiin kuuluvat muun muassa vammaiset, vanhukset ja vaikeassa tilanteessa elävät naiset ja lapset.

Kunnalla on lain (Laki kotoutumisen edistämisestä 30 §) mukaan yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä ja sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Onkin huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Kunnan on myös huolehdittava, että maahanmuuttajille laissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Maahanmuuttajille tarkoitettuja toimenpiteitä ja palveluja voidaan järjestää myös kuntien välisenä yhteistyönä.

Valtakunnallisesti katsottuna ulkomaalaisten määrä Suomessa on kymmenessä vuodessa kasvanut huomattavasti. Suomessa oli vuonna 2021 ulkomaalaisia (ulkomaan kansalaisia) noin 296 5000, mikä on 5 prosenttia koko Suomen väestöstä. Ulkomaalaiset ovat keskittyneet suurimpiin kaupunkeihin. Myös Uuraisilla maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt kymmenessä vuodessa jonkin verran, mutta maahanmuuttajien osuus koko kunnan väestöstä on edelleenkin pieni. Ulkomaan kansalaisia oli Uuraisilla vuonna 2021 0,9 prosenttia väestöstä (SOTKANet). Todennäköistä kuitenkin on, että tulevaisuudessa ulkomaalaisia muuttaa yhä enenevässä määrin myös maaseutukuntiin. Onnistuneen kotoutumisen takaamiseksi on tärkeää, että kunta on valmistautunut maahanmuuttoon etukäteen mahdollisimman hyvin.

Uuraisten vuoden 2010 kotouttamisohjelma laadittiin kunnan organisaatiossa. Vuosien 2016–2019 kotouttamisohjelman päivittämisestä on vastannut peruspalvelujohtaja ja viimeisimmästä työsuunnittelija. Kotouttamisohjelmaluonnoksesta pyydetään paikallisilta järjestöiltä ja kunnan toimielimiltä lausunnot. Peruspalvelulautakunnan on syytä nimetä työryhmä, jonka tehtäviin kuuluvat uuden kotouttamisohjelman

tekemisen ja säännöllisen päivittämisen lisäksi kunnan maahanmuuttoasioiden koordinointi ja edistäminen sekä kansainvälistymiseen ja maahanmuuttostrategiaan liittyvien kehitysehdotusten tekeminen. Kotouttamisohjelma sisältää toimenpide-ehtotuksia, joita kotouttamistyöryhmä ehdottaa toteutettavaksi kunnassa lähivuosina maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseksi ja kunnan kansainvälistymisen edistämiseksi.

Maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan maahan pysyvästi muuttanutta henkilöä riippumatta hänen muuttosyystään. Maahanmuuttajan muuttomotiivina voi olla esimerkiksi työ, Suomessa asuva tai suomalainen perheenjäsen sekä pakolaisuus.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (9.4.1999/493) määrittelee eri tahojen vastuut kotouttamistoimissa. Valtakunnallisella tasolla kotouttamisasiat ovat sisäministeriön vastuulla, alueellista vastuuta on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla (ELY-keskukset). Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta.

Kotoutumisella tarkoitetaan lain (493/1999) mukaan maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen. Laki korostaa maahanmuuttajan aktiivisuutta omassa kotoutumisprosessissaan. Kotoutumisen tavoitteena on, että maahanmuuttajat voisivat osallistua suomalaisen yhteiskunnan toimintaan kuten muutkin maassa asuvat.

Kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä, voimavaroja ja palveluja sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioonottamista muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä. Laissa määritellään kunnan ja muiden toimijoiden velvollisuudet maahanmuutto- ja kotouttamisasiissa. Suomen kielen oppiminen on yksi kotoutumisen keskeinen edellytys. Työikäisten maahanmuuttajien kohdalla tavoitteena on pääsy työelämään ja saada tulijoiden osaaminen ja koulutus suomalaisen yhteiskunnan käyttöön.

Kunnan kotouttamisohjelma on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi. Kotoutumisohjelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja sitä tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan.

Myös esimerkiksi paikalliset kansalais- ja työnantajajärjestöt voivat tarvittavassa laajuudessaan osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan. Kotouttamisohjelma sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa. Ohjelmaan sisällytetään myös etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen. Laki edellyttää kuntia laatimaan paikallisen kotouttamisohjelman ja tarjoamaan maahanmuuttajille toimenpiteitä, jotka edistävät heidän kotoutumistaan. (Laki kotoutumisen edistämisestä 32 §)

Kotoutumissuunnitelmalla tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilöllistä suunnitelmaa toimenpiteistä ja palveluista, jotka edistävät ja tukevat hänen mahdollisuuksiaan hankkia riittävä suomen kielen taito sekä muita yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. Tavoitteena on myös edistää maahanmuuttajan mahdollisuuksia osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. (Laki kotoutumisen edistämisestä 11 §)

2. Etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen

Uurainen kotouttamisohjelmassa on pyritty ottamaan huomioon yhdenvertaisuuslain (21/2004) vaatimukset. Seudulla sitoudutaan edistämään ja turvaamaan yhdenvertaisuuslain toteutumista. Tavoitteena on tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa sellaisissa syrjintätilanteissa, jotka kuuluvat yhdenvertaisuuslain soveltamisalaan niin julkisessa kuin yksityisessäkin toiminnassa.

Työministeriön suosituksen mukaan maahanmuuttajat otetaan yhdenvertaisiksi kuntalaisiksi ja kohdellaan heitä kuten muitakin kuntalaisia sekä autetaan tarpeen mukaan. Yhdenvertaisuutta ei ole vain se, ettei syrjintää. Kansainvälistyvässä maailmassa kulttuurien kohtaaminen ja kielitaito on rikkaus. Kotouttaminen ei saa merkitä entisen kielen ja kulttuurin vaihtoa tai menettämistä vaan perehtymistä uuteen. Asenneilmaston ja suvaitsevaisuuden kehittäminen on jatkuva haaste, johon voidaan vaikuttaa monin eri tavoin esim. koululaitoksen ja lehdistön kautta.

3. Maahanmuuttajat Uuraisilla

Maahanmuuttajia voidaan jaotella esimerkiksi seuraavasti:

- humanitaariset muuttajat; kiintiöpakolaiset ja turvapaikanhakijat, jotka ovat saaneet myönteisen päätöksen oleskelulupahakemukseensa
- paluumuuttajat, joilla on suomalaiset sukujuuret
- perheperusteiset muuttajat, jotka muuttavat perhesiteiden vuoksi
- työperusteiset muuttajat, joko pysyvästi tai tilapäisesti
- opiskelijat

Väestörekisteritietojen mukaan Uuraisilla asui vuonna 2021 yhteensä 43 muuta kuin äidinkielenään Suomea puhuvaa. Heistä suurimmat ryhmät ovat venäjän, viron ja thainkieliset. Maahanmuuttajat ovat joko työperusteisia tai avioliiton kautta muuttaneita. Pakolaisia Uuraisilla ei vuonna 2021 ollut.

4. Uuraisten kansainvälistymisen ja maahanmuuttostrategian keskeiset asiat

Uuraisten kunnanvaltuusto on vuonna 2022 hyväksynyt kuntastrategian, jossa kunnan arvoiksi määritettiin inhimillinen, hyväntuulinen ja uudistuva. Näiden periaatteiden mukaisesti maahanmuuttajille tarjotaan palveluja inhimillisellä, hyväntuulisella ja tarpeen mukaan uudistuvalla otteella.

4.1 Työperusteinen maahanmuutto Uuraisilla

Uuraisille on menneinä vuosina muuttanut työperusteisia maahanmuuttajia muun muassa metalliteollisuuteen. Kysynnän kasvun kohteena ovat edelleen metalliteollisuuden työntekijät ja hieman pidemmällä aikavälillä esimerkiksi lähihoitajat. Keski-Suomen maakuntasuunnitelmassa todetaan puolestaan, että *"Yleinen työvoimapula ei toteudu seuraavien vuosikymmenien aikana, mutta osaavan työvoiman saatavuusongelmia ilmenee ammattialoittain ja toimialakohtaisesti. Työelämään tulevien ikäluokkien koko on liian pieni suhteessa avautuvien työpaikkojen kokonaismäärään. Kotimaisella työvoimalla ei välttämättä tyydytetä kaikkien alojen työvoimatarpeita, vaan on varauduttava osaavan ulkomaisen työvoiman hyödyntämiseen."*

Väestön ikääntyminen ei tuo erityisiä ongelmia Uuraisille, vaan ikärakenne pysyy ennusteiden mukaan tulevana vuosikymmeninä poikkeuksellisen nuorena.

Muun muassa edellä esitettyihin tietoihin pohjautuen Uuraisten yhtenä maahanmuuttopolitiittisena tavoitteena voidaan nähdä työvoiman saatavuuden turvaaminen Uuraisilla hallitusti ulkomaisella työvoimalla. Tärkeää on myös tukea Uuraisille tulevien maahanmuuttajien ja kunnassa jo asuvien ulkomaalaisten tasavertaisuutta yhteiskunnan kaikilla alueilla. Lisäksi on varauduttava tarvittaessa majoittamaan esimerkiksi konfliktien vuoksi saapuvia pakolaisia.

4.2 Kotouttamisohjelman tavoitteet Uuraisilla

Kotouttamistyöryhmä ehdottaa, että kansainvälistymisen/maahanmuuttostrategian tavoitteita ovat:

- Uuraisille tuleva ulkomaalainen on tervetullut asumaan, työskentelemään, yrittämään, lomailemaan, harrastamaan tai opiskelemaan
- kuntaan muuttava maahanmuuttaja ja hänen perheensä kokevat itsensä tervetulleeksi
- yksityiset ja julkiset organisaatiot/palvelut ovat valmiina, kun maahanmuuttaja saapuu
- maahanmuuttaja saa tehokkaan alkuohjauksen siten, että hän integroituu nopeasti suomalaiseen yhteiskuntaan ja löytää helposti tarvitsemansa palvelut
- maahanmuuttajat saavat sellaisen suomen kielen taidon, joka mahdollistaa heidän työllistymisensä ja opintojen jatkamisen
- maahanmuuttajat osallistuvat tasavertaisina yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään
- kunnan asukkaat suhtautuvat myönteisesti maahanmuuttajiin

5. Maahanmuuttajien alkukartoitus ja -ohjaus sekä henkilökoh- taisen kotoutumissuunnitelman laatiminen

Maahanmuuttajalle, joka muuttaa Uuraisille ja jolla on aikomusta asua siellä pidempään, tehdään *alkukartoitus ja -ohjaus*. Kartoituksen tavoitteena on tunnistaa maahanmuuttajan osaaminen, aikaisempi koulutus ja kokemus, kielitaito, muut taidot sekä kiinnostusalueet. Lisäksi pyritään selvittämään maahanmuuttajan vahvuudet ja heikkoudet sekä kunnan tarjoamat työllistymis-, harrastus-, opiskelu- ja/tai yrittäjyysmahdollisuudet. Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajille, jotka ovat työttömiä ja rekisteröityneet työnhakijoiksi. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoituksen järjestänyt taho ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muita palveluita. Alkukartoituksen perusteella maahanmuuttajalle laaditaan *kotoutumissuunnitelma* (Laki kotoutumisen edistämisestä 10 §).

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajalle laadittu yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen (tai ruotsin) kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kunta ja TE-toimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai TE-toimisto ja maahanmuuttaja voivat laatia kotoutumissuunnitelman myös keskenään. Kotoutumissuunnitelman laatiminen aloitetaan viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus.

Kunnan tulee tarjota aktiivisesti suunnitelmassa sovittuja palveluja ja on seurattava palvelujen toteutumista. Kunnan on myös selvitettävä maahanmuuttajalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa. Kotoutumissuunnitelma laaditaan tarpeen mukaan myös lapsille. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa ja sitä laadittaessa on selvitettävä alaikäisen toivomukset ja mielipide. Suunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa. Ilman huoltajaa saapuneelle lapselle kotoutumissuunnitelma laaditaan aina. Kokonaistilanteen edellyttäessä kunta laatii kotoutumissuunnitelman koko perheelle.

Yksilöllisestä kotoutumissuunnitelmasta käy ilmi, millä toimenpiteillä ja aikataululla maahanmuuttaja saa tarvittavaa tietoa ja taitoa pärjätäkseen Uraisilla ja Suomessa sekä päästäkseen työelämään mahdollisimman nopeasti. Kotoutumissuunnitelma on laadittava kolmen vuoden kuluessa ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden myöntämisestä. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi, ja suunnitelmaa onkin tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Esimerkiksi maahanmuuttajan opiskelun etenemistä ja hänen motivaatiotaan opiskella seurataan. Sen mukaan voidaan tehdä muutoksia suunnitelmaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että kotoutumissuunnitelma ei jää pelkäksi paperiksi. Kotoutumissuunnitelman laadinnasta ja sen myöntämisen ehdoista on tarkemmin luvussa 7.2 TE-palvelut.

6. Suomen kielen koulutuksen järjestäminen

Maahanmuuttajien kielikoulutus tulee saada muuton jälkeen nopeasti käynnistettyä ja joustavasti toteutettua. Työttömille maahanmuuttajille kielikoulutusta järjestää pääsääntöisesti Työ- ja elinkeinotoimisto. TE-toimisto ohjaa Uraisille muuttavat maahanmuuttajat kielikoulutukseen kotoutujan alkukartoituksen jälkeen yleensä Jyväskylään. Peruskouluikäisten lasten kielenopetus tapahtuu muun koulunkäynnin ohessa.

7. Palvelut

Maahanmuuttoasioiden sujuva toiminta ja kotoutumisen onnistuminen edellyttää aktiivista, poikkihallinnollista yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Verkostomaista yhteistyötä on syytä tehdä kunnan sosiaali-, terveys- ja sivistystoimen, työhallinnon ja elinkeinoelämän, Kelan, poliisin, kansalaisjärjestöjen, seurakuntien ja muiden paikallisten tahojen sekä viranomaisten ja maahanmuuttajien välillä. Tavoitteena on kannustaa maahanmuuttajia kotoutumaan uuteen kotimaahansa. Niiden henkilöiden, joiden toimeentulon turvaa yhteiskunta, velvollisuus on toimia aktiivisesti oman työllistymisensä ja kouluttautumisen hyväksi.

7.1. Oleskeluluvat ja rekisteröityminen maistraattiin

Oleskeluluvan myöntäminen

Henkilö, joka muuttaa Suomeen ja aikoo olla yli kolme kuukautta, tarvitsee yleensä oleskeluluvan. Pohjoismaiden kansalainen voi tulla vapaasti Suomeen ja oleskella ilman oleskelulupaa/työntekijän oleskelulupaa. EU- tai ETA-maan kansalainen voi oleskella, tehdä työtä, harjoittaa ammattia tai opiskella Suomessa kolme kuukautta ilman erityisiä viranomaisen toimenpiteitä. Jos aikoo olla kauemmin, tulee rekisteröidä poliisin kautta oleskeluoikeus. EU:n ulkopuolelta tulevat tarvitsevat oleskelu- tai työluvan. Oleskeluoikeus näkyy passissa merkinnällä B = tilapäinen, A = jatkuva, P = pysyvä. Pysyvän oleskeluluvan ulkomaalainen voi saada, kun hän on oleskellut Suomessa neljä vuotta jatkuvalla oleskeluluvalla.

Työperusteisten maahanmuuttajien oleskeluluvat

Työntekijän oleskelulupa on ulkomaalaiselle ansiotyötä varten myönnettävä oleskelulupa, joka myönnetään kaksivaiheisessa menettelyssä siten, että Työ- ja elinkeinotoimisto tekee asiassa osapäätöksen ennen Maahanmuuttoviraston tai poliisilaitoksen päätöstä (Ulkomaalaislaki 3 §, 30.12.2013/1218). Työntekijän oleskelulupa oikeuttaa työskentelemään yhdellä tai useammalla ammattialalla. Erityisestä syystä työntekijän oleskelulupa voidaan rajata koskemaan työtä yhdellä tai useammalla ammattialalla tietyn työnantajan palveluksessa.

Muun kuin EU:n tai sopimusvaltion kansalaisella on oltava työntekoon työntekijän oleskelulupa (migri.fi). Työntekijän oleskelulupajärjestelmän tarkoituksena on tukea työvoiman saatavuutta suunnitelmallisesti, nopeasti ja joustavasti ottaen huomioon työnantajien ja ulkomaalaisten työntekijöiden oikeusturva sekä työmarkkinoilla jo olevan työvoiman mahdollisuus työllistyä (Ulkomaalaislaki 70 §, 1218/2013).

Poliisin palvelut lupa-asioissa

Sisä-Suomen poliisilaitoksella ulkomaalaisasioissa lupapalveluja tarjotaan Jyväskylän poliisiasemalla. Ulkomaalaisasioissa palvellaan asiakkaita Jyväskylän poliisiasemalla ainoastaan ajanvarauksella. Ajanvaraus ulkomaalaisasioihin tehdään sähköisesti. Kiireelliset hakemukset on kuitenkin mahdollista jättää vireille normaalisti aukioloaikojen puitteissa. Poliisi myöntää maassa oleskelevan Suomen kansalaisen ulkomaalaiselle perheenjäsenelle ja tämän alaikäiselle naimattomalle lapselle ensimmäisen oleskeluluvan. Poliisi myöntää Suomessa oleskeleville ulkomaalaisille myös määräaikaista jatko-oleskelulupia, pysyviä oleskelulupia sekä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupia. Lisäksi poliisi muun muassa myöntää unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin ja pysyvän oleskelulupakortin sellaiselle EU-kansalaisen perheenjäsenelle, joka ei ole itse unionin kansalainen (poliisi.fi).

Rekisteröityminen

Maahanmuuttajalle rekisteröidään kotikunta Suomessa, jos henkilön on tarkoitus jäädä Suomeen ja hänellä on vähintään yhden vuoden oleskelulupa, mikäli se vaaditaan. Rekisteröinti tehdään Digi- ja väestötietovirastossa (Jyväskylän yksikkö os. Vapaudenkatu 58 A) ja tällöin maahanmuuttaja saa suomalaisen henkilötunnuksen. Tiedot välittyvät väestötietojärjestelmästä automaattisesti muille viranomaisille muun muassa Kelalle, ajoneuvohallinnolle, verohallinnolle ja eläkelaitoksille (dvv.fi).

7.2 TE-toimiston palvelut

Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät

Työ- ja elinkeinotoimistolla on päävastuu työkäisten kotouttamisesta. Työkäisten kotouttaminen painottuu julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisesti työllistymistä edistäviin toimiin, kuten ohjaamiseen avoimiin työpaikkoihin, työvoimakoulutukseen ja muihin ammatillisen kehittymisen palveluihin, kotoutujan omaehtoiseen koulutukseen ja työllistymistä edistäviin palveluihin.

TE-toimiston tehtävänä on:

- työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmien laatiminen yhteistyössä kunnan edustajan ja maahanmuuttajan kanssa
- kotoutumista edistävästä palveluista päättäminen osana kotoutumissuunnitelmaa
- julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisten työnvälityspalvelujen, työvoimakoulutuksen ja muiden ammatillisen kehittymisen palvelujen ja työllistymistä edistävien palvelujen järjestäminen maahanmuuttajille
- luku- ja kirjoitustaidon opetuksen ja perusopetuksen järjestäminen työnhakijaksi rekisteröidylle maahanmuuttajalle
- työttömyysetuutta koskevien sitovien työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen työttömyysetuuden maksajalle

- kotoutumissuunnitelmaan oikeutetun maahanmuuttajan ohjaaminen kunnan toimenpiteiden ja palvelujen piiriin yhteistyössä kunnan kanssa, jos hän ei terveydentilansa tai siihen rinnastettavan syyn vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin

Kielikoulutukseen ohjataan pääsääntöisesti Jyväskylään, jonne on julkisilla kulkuyhteyksillä pääsääntöisesti mahdollista kulkea. Työvoimapalvelujen avulla maahanmuuttajaa ohjataan työmarkkinoille. Palvelujen avulla maahanmuuttajia on sijoitettu työharjoitteluun sekä työllistetty palkkatuella työhön.

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan

Viranomaisten palvelut maahanmuuttajan kotoutumisen tukemiseksi voidaan käynnistää, kun maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Kotouttamislain mukaan oikeus kotoutumissuunnitelmaan on Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi TE-toimiston tietojärjestelmään tai joka saa toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Edellytyksenä on myös, että henkilö voidaan rekisteröidä työnhakijaksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain nojalla. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä.

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan kestää kolme vuotta. Kotoutumisaikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella. Päätös kotoutumisajan pidentämisestä tehdään, jos se on tarpeen luku- ja kirjoitustaidon tai perusopetuksen oppimäärän hankkimista varten tai maahanmuuttajan iän, vamman, sairauden, lastensuojelutoimenpiteestä aiheutuvan tarpeen vuoksi, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan vuoksi tai muusta perustellusta syystä. Suunnitelman pidentämisestä edellä mainituilla perusteilla neuvottelevat maahanmuuttajan suunnitelman laatimiseen osallistuneet viranomaiset yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Päätöksen suunnitelman pidentämisestä tekee TE-toimisto.

Kunnan toimenpiteiden ja palvelujen piiriin ohjaaminen

TE-toimisto ohjaa kotoutumissuunnitelmaan oikeutetun maahanmuuttajan kunnan toimenpiteiden ja palvelujen piiriin, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa tai siihen rinnastettavan syyn vuoksi voi osallistua TE-palveluihin. Ohjaaminen voi tulla ajankohtaiseksi, kun kyseessä on maahanmuuttaja, joka ei esimerkiksi sairauden, raskauden, iän, vammaisuuden tai vastaavan syyn vuoksi voi osallistua TE-palveluihin. Ohjaus tapahtuu yhteistyössä TE-toimiston ja kunnan viranomaisten, lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa.

Kotoutujan omaehtoinen koulutus ja työllistymistä edistävät palvelut

Kotoutumissuunnitelmassa sovitaan kotoutumista ja työllistymistä tukevista palveluista, kuten osallistumisesta kotoutumiskoulutukseen, työelämävalmiuksia edistävään valmennukseen tai työkokeiluun. Tavoitteena on, että eri paikkakunnilla tarjolla oleva kotoutumista edistävä koulutus ja siihen mahdollisesti liitettävät muut toimenpiteet saataisiin maahanmuuttajan kotoutumisen kannalta mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön siten, että kotoutuja osallistuisi pääosan suunnitelmakaudesta erilaisiin avoimille työmarkkinoille pääsyä edistäviin aktiivitoimenpiteisiin (tyomarkkinatori.fi).

7.3 Kelan palvelut

Kotoutumissuunnitelma maahanmuuttajalle

Maahanmuuttajalla, joka on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistoon, on oikeus maahanmuuttajan kotikunnan ja TE-toimiston kanssa yhteistyössä laadittavaan kotoutumissuunnitelmaan. Kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti, mutta kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta. Aikaa, jona maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, voidaan pidentää enintään kahdella vuodella

yhteensä viiteen vuoteen, jos se on perusteltua sen vuoksi, että maahanmuuttaja tarvitsee kotoutuakseen erityistoimenpiteitä.

7.4 Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle 1.1.2023. Hyvinvointialueen sosiaalipalvelut huolehtivat muun muassa lasten ja perheiden palveluista, lastensuojelusta, vammaispalveluista ja vanhusten palveluista. Sosiaalityön tavoitteena on tukea kotoutumista, saada maahanmuuttajat ymmärtämään suomalaista elämäntapaa ja kulttuuria ja ehkäistä sopeutumisprosessissa syntyviä vaikeuksia. Sosiaalityö toimii yhteistyössä maahanmuuttajien, eri hallintokuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Toimeentulotuki

Viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata välttämätön toimeentulo. Toimeentulotukea haetaan KELASTA ja ehkäisevää ja täydentävää toimeentulotukea kunnasta.

Lastensuojelu

Turvaa lapselle oikeuden turvalliseen ja virikkeitä tarjoavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun ja huolenpitoon. Lastensuojelun toimenpiteet käynnistää huoli lapsen hyvinvoinnista, terveydestä tai kehityksestä. Lastensuojelu on yhteistyötä perheen, sen lähiverkoston ja viranomaisten, esimerkiksi päivähoidon, neuvolan ja koulun kanssa. Kuntien lastenvalvojat huolehtivat isyyden selvittämisestä ja vahvistamiseen liittyvistä palveluista sekä lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvistä sopimuksista.

Vammaispalvelut

Vammaispalveluihin kuuluvat muun muassa vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, henkilökohtainen apu, asunnon muutostyöt, välineet ja laitteet sekä palveluasuminen. Kehitysvammaisille järjestetään kehitysvammaisneuvolaita. Kuulo- ja puhevammaisten tulkkipalvelut hoitaa KELA.

Vanhusten palvelut

Ikääntyneille järjestetään palveluita kotihoitona, asumispalveluna tai laitoshoidona. Kotihoito tarjoaa kotona asuville erilaisia tukipalveluita (hoitopalvelut, ateriapalvelut, turvapalvelut, asiointipalvelut, kylvetyspalvelu, päiväkeskustoiminta). Laitoshoidon ja tehostettua asumispalvelua järjestetään palvelukeskus Kuukankodilla ja tuettua asumista Rivikuukan vuokra-asunnoissa.

7.5 Terveyspalvelut

Terveyspalvelut siirtyvät 1.1.2023 hyvinvointialueelle. Maahanmuuttajille tarjotaan samat terveyspalvelut kuin muillekin kuntalaisille; hoitajan ja lääkärin päivystys- ja ajanvarausvastaanotto, äitiys- ja perhesuunnitteluneuvola, lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, aikuisneuvola, fysioterapia, psykologi, sosiaalityöntekijä, suun terveydenhuolto ja tarvittaessa vuodeosastohoito. Tarkempaa tietoa saatavissa olevista palveluista saa www.jyvaskyla.fi > Terveys -sivuilta.

Tulkkipalvelua voidaan järjestää puhelintulkkauksena Monetra Tulkkipalvelun kautta. Tulkkaukseen toimii ajanvarauksella ja se tulee tilata etukäteen. Tämän vuoksi tiedossa olevasta tulkkaustarpeesta on tärkeää olla yhteydessä terveyskeskukseen ennen käyntiä.

7.6 Varhaiskasvatus ja päivähoitopalvelut

Päivähoidon perustehtävänä on huolehtia päivähoitossa olevien lasten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista kasvatuskumppanuudessa vanhempien ja muiden yhteistyötahojen kanssa sekä lisäksi parantaa

esiopetuksessa olevien lasten oppimisedellytyksiä. Päivähoidon keskeisenä tavoitteena on hyvinvoiva lapsi muuta perhettä unohtamatta. Jokaisen lapsen on koettava olevansa hyväksytty omalla itsenään ja tasa-arvoisena muiden kanssa.

Maahanmuuttajaperheiden lasten päivähoito järjestetään päiväkotiperhepäivä- tai ryhmäperhepäiväkotihoidona samojen periaatteiden mukaan kuin muiden kuntalaisten. Hoitopaikan valinnassa pyritään käyttämään henkilöstön kielitaitoa hyödyksi. Vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee maahanmuuttajalapsen mahdollisuutta oppia suomea toisena kielenä luonnollisissa tilanteissa toisten lasten ja kasvattajien kanssa. Tavoitteena on tutustuttaa lapsi suomalaiseen tapakulttuuriin ja lähiympäristöön niin, että hän selviää jokapäiväisistä tilanteista suomen kielellä. Lapsen on tärkeää oppia suomen kielen perusrakenteet sekä eri aihepiirien keskeistä sanastoa, jotta hän ymmärtää ohjeita ja arkikieltä ja vähitellen tunnistaa ja kirjoittaa kirjaimia.

Maahanmuuttajalapsen aloittaessa päivähoitossa valmistaudutaan perheen kohtaamiseen ja käytetään tarvittaessa tulkkia. Vanhemmille kerrotaan päivähoiton tavoista tehdä yhteistyötä vanhempien kanssa ja yhteistyökumppaneista. Sovitaan lapsen omahoitaja sekä tutustumisen ajankohta. Lapsiryhmän kanssa valmistaudutaan uuden tulokkaan vastaanottamiseen. Työyhteisössä keskustellaan ennakkoluuloista, asenteista, odotuksista, peloista ja aikaisemmista kokemuksista. Hankitaan tietoa monipuolisesti. Yhdessä vanhempien kanssa laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU). Kannustetaan heitä oman äidinkielen opettelemiseen lapsensa kanssa, koska sen hyvä hallinta on välttämätön edellytys suomen kielen omaksumiselle. Tuetaan lapsen kulttuuriperinteen säilymistä suomalla lapselle mahdollisuus tuoda omat tutut asiat (teemapäivät, leikit, ruoat, tavat jne.) päivähoitoon ja olemalla kiinnostunut niistä. Vanhemmille selvitetään, miten eri kieli- ja kulttuuritaustasta johtuvat arjen toimintojen ja tapojen erilaisuus toteutetaan päivähoitossa. Tarvittaessa vanhempia ohjataan myös sään edellyttämään oikeaan pukeutumiseen.

7.7 Koulutuspalvelut

Esiopetus

Esiopetusta annetaan 5–6-vuotiaille lapsille. Esiopetus on oppilaille maksutonta opetusta, jossa oppilas harjoittelee koulussa tarvittavia taitoja. Kunta järjestää maksuttoman kuljetuksen esiopetuksen oppilaille, joiden koulumatka on yli kolme kilometriä. Uuraisilla esiopetusta annetaan Koulukeskuksen yhtenäiskoulussa ja Hirvasen koulussa (1.8.2017-) sekä esiopetusryhmässä Oikarin Helmessä.

Perusopetus

Kunta järjestää perusopetusta sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille lapsille. Perusopetus on maksutonta yleissivistävää koulutusta. Oppilaalla on oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, jos koulumatkan pituus on yli viisi kilometriä. Lisäksi Uuraisien kunta järjestää maksuttoman kuljetuksen perusopetuksen 1.–3. luokan oppilaille, joiden koulumatka on yli kolme kilometriä. Uuraisilla annetaan perusopetusta Koulukeskuksen yhtenäiskoulussa sekä Hirvasen, Höytiän ja Kynnämöisten kouluissa.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäminen

Oppivelvollisuusikäisille ja esiopetusikäisille maahanmuuttajalapsille voidaan antaa perusopetukseen valmistavaa opetusta. Sen tavoitteena on tukea oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavat valmiudet perusopetukseen siirtymistä varten. Valmistavassa opetuksessa oppilaalle annetaan opetusta perusopetuksen oppiaineissa oppilaan opinto-ohjelmassa tarkemmin määritellyllä tavalla. Opetuksessa otetaan huomioon, että oppilaat ovat iältään, oppimisvalmiuksiltaan ja oppimistaustaltaan erilaisia.

Tukiopetus oppilaan omalla äidinkielellä perusopetuksessa

Opetuksessa otetaan huomioon, että opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneille tai muutoin erityistä tukea tarvitseville tulee antaa tukiovetusta. Tukiovetusta voidaan antaa suomen kielellä tai oppilaan omalla äidinkielellä. Maahanmuuttajien tukiovetusta varten on varattu lisäksi erillistä valtionavustusta, jota opetuksen järjestäjä voi hakea. Avustusta voi saada niille oppilaille, joiden maahantulosta on kulunut enintään neljä vuotta.

Toisen asteen koulutus

Perusopetuksen jälkeen oppilas voi jatkaa opintojaan toisen asteen koulutuksessa ammatillisessa peruskoulutuksessa tai lukiossa. Ammatillinen peruskoulutus antaa opiskelijalle ammattitaidon jossakin ammatissa. Lukiossa annetaan yleissivistävää opetusta, joka antaa valmiudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Tämän jälkeen opiskelija voi jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa.

Toisen asteen koulutus tapahtuu Jyväskylässä tai muissa lähikuntien oppilaitoksissa. Ulkomaisella todistuksella haetaan lukiopaikkaa yhteishaun aikana suoraan lukioista. Ammatillista koulutusta järjestetään Jyväskylässä ja muissa kaupungeissa.

Vieraskielisten opiskelijoiden tukiovetukseen voidaan hakea erillistä valtionavustusta. Avustuksella korvattavaan tukiovetukseen ovat oikeutettuja ne oppilaat, joiden maahantulosta on kulunut enintään neljä vuotta.

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus on työpaikalla käytännön työssä toteutettavaa ammatillista koulutusta, jota täydennetään oppilaitoksessa järjestettävillä opinnoilla. Oppisopimuksella voi opiskella ammatillisia perustutkintoja, ammatti- tai erikoisammattitutkintoja sekä tutkinnon osan/osia. Oppisopimuskoulutus kesto on tavoitteesta riippuen 4 kuukautta - 3 vuotta. Oppisopimuskoulutus perustuu määräaikaiseen työsopimukseen ja on taloudellisesti tuettua. Opiskelija saa työehtosopimuksen mukaista palkkaa työssä oppimisen ajalta ja opintososiaalisia etuja tietopuolisen opetuksen ajalta. Työnantajalle maksetaan koulutuskorvausta ja TE-toimistolta voi hakea palkkatukea, mikäli opiskelija on työtön työnhakija.

Jyväskylän oppisopimuskeskuksessa on kehitetty erityisesti maahanmuuttajataustaiselle opiskelijalle suunnattua nivelvaiheen oppisopimusta. Nivelvaihetta käytetään, kun kielitaito- ja opiskeluvaikeudet eivät riitä koko tutkinnon suorittamiseen.

Oppisopimuskoulutukseen hakeudutaan oppisopimuskeskuksen kautta. Opiskelija etsii oppisopimuspaikan yleensä itse ottamalla yhteyttä työnantajiin. Uuraisilla oppisopimuskoulutusta järjestävät Gradia, Jyväskylän kristillinen opisto sekä Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto.

Jyväskylän kansalaisopisto

Vapaan sivistystyön yhtenä päämääränä on koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen. Kurssitarjonnan kautta opisto mahdollistaa maahanmuuttajien yhteiskuntataitojen omaehtoisen ja monipuolisen kehittämisen.

- Monipuolinen harrastaminen vahvistaa yksilön sosiaalisen verkoston syntymistä.
- Monikulttuurisuus on esillä opiston arjessa erilaisina teemoina
- Ostopalveluna voidaan tuottaa tarvittavaa täsmäkoulutusta erityisryhmille.

Esimerkkejä opiston mahdollisesta toiminnasta:

- Suomen kielen kurssit maahanmuuttajille. Normaalina opiston kurssina tai ostopalveluna, mikäli pieniä / rajattuja ryhmiä.
- Taiteen-, kädentaitojen- sekä liikunnan kurssit ovat sellaisenaan pienen kynnyksen kursseja.
- Opiston toiminnassa on monikulttuurisia elementtejä ja niitä voidaan tarpeen mukaan nostaa erityisesti esille. Opisto viestittää ja vaikuttaa toiminnallaan positiivisesti.
- Lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuutta osallistua taiteen perusopetukseen.

Opetusohjelma julkaistaan kotitalouksiin ja kunnan palvelupisteisiin ennen syyslukukauden alkua.

7.8 Uuraisten seurakunnan palvelut

Päiväkerhot 3–5-vuotiaille

Ekavauva-ryhmä 1. lapsensa saaneille perheille

Perhekerhot alle kouluikäisille lapsille vanhempineen

Kerhot alakoululaisille

Leirit alakoululaisille

Nuortenillat nuorille

Erilaiset retket ja tapahtumat nuorille

Yhteiset aamut

Tiistailounaat

Diakonin kotikäynnit ja vastaanotto kaikille avoin

Erilaisille kohderyhmille tarkoitettut tilaisuudet, kuten virkistäytymispäivät mielenterveyskuntoutujille, joulutilaisuus omaishoitajille yms.

Leiripäivät ja retket kerholaisille ja erityisryhmille.

Kirkkokuoro, Kouluikäisten-kuoro, Varttuneet-kuoro

Kaikissa seurakunnan järjestämässä tilaisuuksissa on kristinusko esillä tavalla tai toisella. Paikkakunnalla toimii myös helluntaiseurakunta, jonka toimintaan kuuluvat muun muassa junnuillat, leirit, vanhustyö sekä leivänjako.

7.9 Asuminen

Maahanmuuttaja voi hankkia asunnon Uuraisten kunnan omistaman Uuraisten vuokratalot Oy:n, yksityishenkilön tai kunnan kautta. Uuraisten Vuokratalot Oy:n asuntoasioita hoitavat toimitusjohtaja ja hallinnollinen isännöitsijä Taru Rytkönen, taru@uvt.fi, 0400 842 296 sekä tekninen isännöitsijä Markus Malmikallio, markus.malmikallio@uurainen.fi, 040 709 4086. Uuraisten vuokratalot Oy:llä on noin 134 vuokra-asuntoa. Myös Uuraisten kunnan asuntoasioissa voi olla yhteydessä Markus Malmikallioon.

Uuraisilla on erikokoisia vuokra-asuntoja Uuraisten taajamassa. Asuntoja haetaan yleisellä asuntohakemuskavakkeella. Lomakkeita on saatavissa isännöitsijältä tai kunnanvirastosta. Uuraisten vuokratalot Oy:n asukasvalinnoista päättää isännöitsijä. Kunnan asukasvalinnoista päättää talous- ja hallintopäällikkö. Asunnon saamiseen ja valintaan vaikuttavat sekä hakijoiden omat toivomukset, heidän reaalinen maksukykynsä, sosiaaliset perusteet sekä asuntojen saatavuus. Maahanmuuttajat voivat saada asunnon hakemisessa apua kunnan henkilökunnalta.

7.10 Tulkkipalvelut

Maassaolon alkuvaiheessa tulkkauk- ja käännöspalvelut antavat maahanmuuttajille mahdollisuuden tasavertaiseen asioimiseen ja varmistavat sekä asiakkaan että työntekijän oikeusturvan toteutumisen. Tulkin käyttö on hyvän hallintokäytännön mukaista ja välttämätöntä tilanteissa, joissa yhteisen kielen puuttuminen voi johtaa väärinkäsityksiin ja jopa kotoutumissuunnitelmaan kirjatuihin toimenpiteistä kieltäytymiseen ja siten maahanmuuttajan toimeentuloturvaan vaikuttaviin sanktioihin. Viranomaisten velvollisuudesta huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä säädetään muun muassa hallintolain 26 §:ssä. Tulkkipalveluita käytetään ulkomaalaisten kanssa asiointiin muun muassa kunnan sosiaalitoimessa ja työ- ja elinkeinotoimistossa.

Jyväskylässä toimii Monetra Tulkkipalvelu Jyväskylä. Monetran Palvelunumerossa 040 146 9909 palvelee vuorokauden ympäri tulkkauksiin, käännöksiin ja laskutukseen liittyvissä asioissa. Puhelintulkkaus tai paikan päällä tapahtuva tulkkaus on tilattava etukäteen. Tulkkausta on saatavissa yli 20 eri kielellä. <https://monetratulkkipalvelu.fi/yhteystiedot/>.

8. Vapaa-ajan palvelut

8.1 Liikunta- ja nuorisopalvelut

Uuraisten kuntaan saapuvilla maahanmuuttajilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet kuin paikallisväestöllä käyttää kunnassa olevia monipuolisia liikuntapaikkoja ja nuorisotiloja. He voivat osallistua kaikkiin vapaa-aikatoimen järjestämiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin sekä esimerkiksi nuorten kesätoimintaan samalla tavalla kuin kantaväestökin. Kunnassa on runsaasti yhdistyksiä, joiden toimintaan on helppo päästä mukaan. Muun muassa liikuntalajit ja musiikki ovat niin universaaleja, että yhteinen kieli eri ihmisten välillä löytyy, vaikkei puhekieli olisikaan yhteinen.

8.2 Kirjasto

Kirjaston tarjoamia palveluja, joissa maahanmuuttajat erityisesti huomioitu:

- Kokoelmassa vieraskielistä (*esim. englantia*), selkokielistä ja helppolukuista aineistoa. Suomalaista kulttuuria esittelevät teokset ja kieliaineistot voidaan nostaa esille tarvittaessa. Asiakkaat voivat esittää hankintaehdotuksia.
- Seutuvarauksina ja kaukolainoina voidaan hankkia aineistoa, jota oman kirjaston kokoelmassa ei ole. Useissa Keski-Suomen kunnissa maahanmuuttaja-asia on hyvin ajankohtainen ja näiden kuntien kirjastoissa panostetaan esimerkiksi harvinaisempiin kielialueisiin. Tätä voidaan hyödyntää.
- Suomen kielen oppimateriaalit ja sanakirjat.
- Kirjaston toimintaa esitellään ryhmille, tarpeen mukaan myös maahanmuuttajille. Vierailuihin voi liittää yhteistyötä muiden paikallisten toimijoiden kanssa.
- Maahanmuuttajat, kuten kaikki kirjaston asiakkaat, voivat ehdottaa kirjastolle tapahtumaideoita tai järjestää itse jotakin yhteistyössä kirjaston kanssa, esimerkiksi oman kulttuurin esittelyä. Tämä on hyvä lisä kirjaston tapahtumatuotantoon. Kirjastossa on toteutettu aiemmin muun muassa ”Solmimalla suomea” –näyttely ja –työnäytös yhdessä Jyväskylän työttömien yhdistyksen kanssa.
- Suomen kielen oppimateriaalit ja sanakirjat. Kirjastossa on kielikursseja eri formaateissa. Myös internetissä on hyviä kielenopetussivustoja ja nettiin pääsee kirjastokortilla tai kuvallisella henkilökortilla.
- Suomea koskevaa materiaalia, muun muassa matkaoppaat ja kartat.
- Kirjastossa voidaan järjestää erityisiä iltoja maahanmuuttajille ja niissä voidaan muun muassa kertoa kirjaston palveluista ja esitellä toimintaa.
- Kirjaston toimintaa voidaan esitellä myös pienille ryhmille aukioloaikojen ulkopuolella. Tällöin opetus ja neuvonta on yksilöllistä.
- Kokoontumistilaa voi varata ja käyttää kirjaston aukioloaikoina, mikäli tilassa kulloinkin oleva näyttely ei häiriinny liikaa.
- Maahanmuuttajat, kuten kaikki kirjaston asiakkaat, voivat ehdottaa kirjastolle tapahtumaideoita tai järjestää itse yhteistyössä kirjaston kanssa, esimerkiksi oman kulttuurin esittelyä.

8.3 Yhdistystoiminta

Vapaa-ajan yhdistykset ja järjestöt

Onnistunut kotoutuminen edellyttää suomen kielen osaamista mahdollisimman hyvin. Kielitaito kehittyä vain kieltä käyttämällä ja hyvän mahdollisuuden suomen kielen opetteluun tarjoaa osallistuminen erilaisten yhdistysten järjestämään toimintaan. Se on myös oiva tapa tutustua paikallisiin ihmisiin ja suomalaiseen kulttuuriin.

Uurainen on tunnettu monista harrastusmahdollisuuksista ja niitä tarjoavista yhdistyksistä ja järjestöistä. Lisätietoa yhdistysten ja urheiluseurojen toiminnasta löytyy kunnan internetsivuilta. Sivuilla on mainittu muun muassa urheilu-, liikunta- ja kulttuuriyhdistyksiä. Lapsiperheiden ja kodin arkielämän tekemisiin voi niin ikään päästä tutustumaan useissa järjestöissä. Toiminnassa tapaavat niin lapset, nuoret kuin ikäihmisetkin tekemisen ja yhdessäolon merkeissä.

Ammattijärjestöt

Ammatti- ja/tai yrittäjäyhdistyksiin kuulumisen ja näiden yhdistysten välittämä tieto on erityisen merkityksellistä maahanmuuttajan kannalta, koska niiden toiminnassa saa tärkeää tietoa suomalaisesta työelämästä ja edunvalvonnasta. Työpaikalla työkaverit tietävät omaan työhön liittyvät ammattiyhdistykset sekä henkilöt, jotka toimivat näissä yhdistyksissä ja joiden kautta jäseneksi voi liittyä.

9. Tiedottaminen

Tehokas tiedottaminen maahanmuuttajille on tärkeä asia kotoutumisen onnistumisen kannalta. Siksi maahanmuuttoa koskevaa materiaalia tulee olla helposti saatavilla. Uuraisten kunnassa on tehty vuonna 2016 kuntaopas, jossa kielenä on myös englanti. Oppaassa kerrotaan muun muassa Uuraisten kunnan palveluista ja vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksista. Lisäksi Uuraisten kunnan internetsivuilta löytyy kuntatietoa suomen lisäksi englannin ja venäjän kielellä.

Tiedonkulun varmistaminen on tärkeää senkin vuoksi, ettei maahanmuuttaja -asiakkaille anneta virheellisiä ja ristiriitaisia ohjeita. Ulkoisella tiedottamisella pyritään asiallisten tietojen antamiseen medialle ja sen kautta vaikutetaan myös kuntalaisten asenteisiin myönteisesti. Tiedotusvälineillä ja erilaisilla tapahtumilla on tärkeä rooli asenneilmapiirin muokkauksessa. Kertomuksia maahanmuuttajien taustoista ja onnistuneista kotoutumisista on myös hyvä välittää paikkakunnalla asuville.

10. Kunnassa asuvien maahanmuuttajien rooli kotoutumisessa

Maahanmuuttajalle kotoutuminen on usein vuosia kestävä prosessi, joka edellyttää sitoutumista sekä maahanmuuttajalta itseltään että vastaanottavalta yhteiskunnalta. Kunnassa asuvat maahanmuuttajat voivat tarvittaessa toimia vapaaehtoisina tukihenkilöinä uusille maahanmuuttajille. Maahanmuuttaja saa näin tukea suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sopeutumisessa sekä mahdollisuuden puhua omaa äidinkieltään. Myös ystäväperhejärjestelmästä voi olla apua maahanmuuttajille. Näin maahanmuuttajilla on mahdollisuus saada suomalaisia ystäviä ja ystäväperheenä toimiminen rikastuttaa vastavuoroisesti myös suomalaisen perheen elämää. Ystävätoimintaa järjestää erityisesti Suomen Punainen Risti.

Maahanmuuttopolitiikan onnistumiseksi tarvitaan muutosta ihmisten asenteissa. Asioiden riittävällä tiedottamisella paikkakunnalla sekä positiivisten asioiden esille tuomisella tai tarinoiden kertomisella lehdissä ja erilaisissa tapahtumissa voidaan vaikuttaa kantaväestön asenteisiin.

11. Kotouttamistyöryhmän edustajat

Uuraisilla perustettiin vuoden 2022 keväällä koordinaatioryhmä valmistelemaan Ukrainan sotaa pakenevien henkilöiden vastaanottoa. Sama koordinaatioryhmä toimii vastaavissa tilanteissa, jos ulkomaalaisia saapuu kerralla isoja ryhmiä. Ryhmässä on yhteensä 14 jäsentä Uuraisten kunnasta, Uuraisten seurakunnasta, Uuraisten helluntaiseurakunnasta, SPR:n paikallisosastosta ja Lions Clubista. Lisäksi mukana on vapaaehtoinen yksityishenkilö. Ryhmän kokoonkutsuja on kunnanjohtaja Juha Valkama.

12. Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys

Kotouttamisohjelmaa tulee päivittää vähintään kerran neljässä vuodessa. Uuraisten kotouttamistyöryhmä kokoontuu jatkossa tarpeen mukaan, mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa, jolloin tarkistetaan sovittujen toimenpiteiden toteutumista, kunnan maahanmuuttajien ja maahanmuuttotyön tilanne sekä tehdään mahdollisia muutoksia ja päivityksiä kotouttamisohjelmaan. Samassa yhteydessä kotouttamistyöryhmä tekee kunnanhallitukselle kehittämis ehdotuksia koskien kotouttamisprosessia sekä kansainvälistymistä ja maahanmuuttostrategiaa.